

Европейска политика и европейска стратегия за данните

Европейска политика на данните

Тук можете да научите каква е европейската политика за данните, по какъв начин Европейският парламент иска да регулира споделянето на нелични данни, за да се стимулират иновациите, без да накърнява личния живот на хората.

Данните стоят в центъра на усилията на ЕС за развитие на цифровата икономика. Те са необходими за развитието на изкуствения интелект, който е приоритет за ЕС. Данните откриват пътя към нови услуги в области като здравеопазването и зелените технологии и могат да ускорят икономическия растеж и възстановяването ни, които са последица от различните кризи.

Целта на европейската стратегия за данните е ЕС да стане лидер в едно основано на данни общество. Създаването на единен пазар на данни ще позволи те да се движат свободно в рамките на ЕС и между отделните сектори в полза на предприятията, изследователите и публичните администрации.

Данните стоят в основата на цифровата трансформация. Те влияят на начина по който произвеждаме, консумираме и живеем, затова достъпът до все по-големи масиви от данни и способността за тяхното използване са от съществено значение за иновациите и растежа.

Основаните на данни иновации могат да донесат значителни и конкретни ползи за гражданите — например чрез персонализирана медицина или подобрена мобилност,

както и за европейската икономика — от възможността за създаване на по-добри политики до подобряването на обществените услуги.

В отговор на представената от Комисията Европейска стратегия за данните Парламентът призова в доклад, приет на 25 март 2021 г., за законодателство, което ще даде възможност на европейските компании да се възползват от потенциала от данните в промишлеността и публичния сектор.

В същото време европейските правила поставят на първо място нуждите на хората и са съобразени с европейските ценности за прозрачност и опазване на личния живот.

Отчитайки тези ползи Комисията разработи различни политики, като представи предложението си за Законодателния акт за цифровите услуги на 15 декември 2020 г. заедно с предложението за Законодателния акт за цифровите пазари, по което Европейският парламент и Съветът постигнаха политическо споразумение на 22 март 2022 г. На 22.04.2022 г. Законодателния акт за цифровите услуги и политики относно правилата за осигуряване на безопасна и отговорна онлайн среда бе приет. Тези два законодателни акта в комплект ще допринесат за осигуряване на безопасна, отворена и справедлива онлайн среда в ЕС.

1. Ползите от икономика, основана на данните

Приетият текст отбелязва, че кризата прави още по-наложително приемането на ефективно законодателство за данните, което би подкрепило изследванията и иновациите. Вече съществуват големи количества качествени данни, генерирани в промишлеността, търговията и публичния сектор, а в близките години се очаква количеството им да се увеличи многократно.

Обменът на данни между бизнеса и публичните власти би помогнал на европейските компании, независимо от размера им, да предлагат нови услуги и да превърнат ЕС в лидер в този ключов отрасъл.

Комисията очаква размерът на икономиката в ЕС, основана на данните, да нарасне от 301 млрд. евро през 2018 г. на 829 млрд. евро през 2025 г., а броят на работещите в тази област - от 5,7 млн. души на 10,9 млн. души за същия период.

Европа е изправена пред сериозна конкуренция в отрасъла, особено от САЩ и Китай. За да се превърне в лидер, ЕС трябва да наложи свои стандарти.

2. Защита на личния живот, основните свободи и прозрачността

Европейските ценности следва да бъдат в основата на правилата за данните, смятат депутатите. Свободното споделяне трябва да е възможно само за нелични или невъзвратимо анонимизирани данни, които не позволяват да се идентифицира конкретен потребител. Отделните хора трябва да имат пълен контрол върху личните си данни и да се ползват от надеждна защита. Европейският съюз вече има законодателство в тази насока.

Текстът призовава Комисията и държавите в ЕС да работят съвместно с други държави за налагане на световни стандарти в съгласие с ценностите и принципите на ЕС.

3. Обмен на данни и инфраструктура

Парламентът предлага изграждането на пространства за обмен на данни по сектори, които да се съобразяват с общи насоки, правни изисквания и протоколи. Във връзка с пандемията от особено значение е обменът на данни в сферата на здравеопазването.

Успехът на стратегията за данните зависи от наличието на качествена цифрова инфраструктура. Затова е необходим напредък в ЕС относно електронната сигурност, оптичните кабели, 5G и 6G мрежите, както и относно суперкомпютрите и квантовите компютри. Технологичната пропаст между регионите в ЕС трябва да бъде намалена, особено в рамките на възстановяването от пандемията, подчертава докладът.

Екологичен отпечатък

Използването на данни има потенциал да подпомогне развитието на зелени технологии и да допринесе за постигане на нетни нулеви емисии до 2050 г. В същото време обаче цифровият сектор е отговорен за 2% от световните емисии на парникови газове. Намаляването на емисиите в сектора и на електронните отпадъци трябва да бъде важен елемент от стратегията на ЕС.

4. Законодателство на ЕС за споделяне на данните

Европейската комисия представи стратегията за данните през февруари 2020 г. Тя заедно с дискуссионен документ за изкуствения интелект са първите стълбове от стратегията на ЕС в дигиталната област.

През ноември 2021 г. Парламентът и Съветът постигнаха съгласие по регламент за управлението на данните, който беше представен от Комисията заедно със стратегията за данните. Целта на регламента е да се повиши наличието на данни, които могат да се използват от фирмите, и да се стимулират иновациите.

Приетият текст отбелязва, че кризата прави още по-наложително приемането на ефективно законодателство за данните, което би подкрепило изследванията и иновациите. Вече съществуват големи количества качествени данни, генерирани в промишлеността, търговията и публичния сектор, а в близките години се очаква количеството им да се увеличи многократно.

Обменът на данни между бизнеса и публичните власти би помогнал на европейските компании, независимо от размера им, да предлагат нови услуги и да превърнат ЕС в лидер в този ключов отрасъл.

През ноември 2021 г. Парламентът и Съветът постигнаха съгласие по регламент за управлението на данните, който беше представен от Комисията заедно със

стратегията за данните. Целта на регламента е да се повиши наличието на данни, които могат да се използват от фирмите, и да се стимулират иновациите.

5. Управление на данните

Европейски акт за управление на данните, който е в пълно съответствие с ценностите и принципите на ЕС, ще донесе значителни ползи на гражданите и компаниите на ЕС.

Ключов стълб на европейската стратегия за данните е Законът за управление на данните, който се стреми да увеличи доверието в споделянето на данни, да укрепи механизмите за увеличаване на наличността на данни и да преодолее техническите пречки пред повторното използване на данни.

Законът за управление на данните също ще подкрепи създаването и развитието на общи европейски пространства за данни в стратегически области, включващи както частни, така и публични играчи, в сектори като здравеопазване, околна среда, енергетика, селско стопанство, мобилност, финанси, производство, публична администрация и умения.

Управлението на данните влезе в сила на 23 юни 2022 г. и след 15-месечен гратисен период ще се прилага от септември 2023 г.

Ползи

Инициативата има за цел да предостави повече данни и да улесни споделянето на данни между секторите и държавите от ЕС, за да се използва потенциалът на данните в полза на европейските граждани и предприятия.

Например:

- Доброто управление на данни и споделянето на данни ще позволи на индустриите да разработят иновативни продукти и услуги и ще направи много сектори на икономиката по-ефективни и устойчиви. Също така е от съществено значение за обучение на AI системи.

- С повече налични данни публичният сектор може да разработи по-добри политики, водещи до по-прозрачно управление и по-ефективни публични услуги.
- Иновациите, управлявани от данни, ще донесат ползи за компаниите и хората, като направят живота и работата ни по-ефективни чрез:
 - **здравни данни:** подобряване на персонализирани лечения, предоставяне на по-добро здравеопазване и подпомагане на лечението на редки или хронични заболявания, спестяване на приблизително 120 милиарда евро годишно в здравния сектор на ЕС и предоставяне на по-ефективен и по-бърз отговор на глобалната здравна криза COVID-19;
 - **данни за мобилност:** спестяване на повече от 27 милиона часа време на потребителите на обществения транспорт и до 20 милиарда евро годишно в разходите за труд на шофьорите на автомобили благодарение на навигацията в реално време;
 - **данни за околната среда:** борба с изменението на климата, намаляване на емисиите на CO₂ и борба с извънредни ситуации, като наводнения и горски пожари;
 - **селскостопански данни:** развитие на прецизно земеделие, нови продукти в сектора на хранително-вкусовата промишленост и нови услуги като цяло в селските райони;
 - **данни от публичната администрация:** предоставяне на по-добри и по-надеждни официални статистики и принос към решения, основани на доказателства.

Как ще работи това на практика?

ЕС ще насърчи развитието на надеждни системи за споделяне на данни чрез 4 широки набора от мерки:

1. Механизми за улесняване на повторното използване на определени данни от обществения сектор, които не могат да бъдат предоставени като отворени данни. Например, повторното използване на здравни данни може да ускори изследванията за намиране на лекове за редки или хронични заболявания.
2. Мерки за гарантиране, че посредниците на данни ще функционират като надеждни организатори на споделяне или обединяване на данни в общите европейски пространства за данни.
3. Мерки за улесняване на гражданите и предприятията да предоставят своите данни в полза на обществото.
4. Мерки за улесняване на споделянето на данни, по-специално за да се направи възможно използването на данни между сектори и граници и да се даде възможност да се намерят правилните данни за правилната цел.

6. Въздействие в целия ЕС

Регламентът относно управлението на данните ще бъде мощен двигател за иновации и нови работни места. Това ще позволи на ЕС да гарантира, че е в челните редици на втората вълна от иновации въз основа на данни.

Обществото като цяло ще се възползва от повече основани на доказателства политики и по-добри решения на обществените предизвикателства, като изменението на климата и пандемията от COVID-19.

Предприятията ще се възползват от намаляване на разходите за придобиване, интегриране и обработка на данни и от по-ниски бариери за навлизане на пазари. Те също така ще видят намаляване на времето за пускане на пазара на

нови продукти и услуги. Това ще даде възможност както на малки, така и на големи фирми да разработят нови продукти и услуги, базирани на данни.

Регламент (ЕС) 2022/868 на Европейския парламент и на Съвета относно европейска рамка за управление на данните (Акт за управление на данните)

Европейският комитет по защита на данните (ЕКЗД) и Европейският надзорен орган по защита на данните (ЕНОЗД) приеха на 31.03.2021 г. **съвместно становище по предложение на Европейския парламент и на Съвета за Регламент относно европейска рамка за управление на данните (Акт за управление на данните)**. Целта на **предложения Акт за управление на данните** е да се насърчи публичната наличност на данни чрез увеличаване на доверието в посредниците на данни и чрез укрепване на механизмите за обмен на данни в целия ЕС. По-специално, с Акта за управление на данните се възнамерява насърчаване на наличието на данни от публичния сектор за повторна употреба, споделяне на данни между предприятията, позволяване използването на лични данни с помощта на „посредник за споделяне на лични данни”, както и позволяване използването на данни за алтруистични цели.

ЕКЗД и ЕНОЗД считат, че целта на Акта за управление на данните е да подобри условията за обмен на данни на вътрешния пазар. В същото време защитата на личните данни е съществен и неразделен елемент на доверието в цифровата икономика. В съвместното становище ЕКЗД и ЕНОЗД приканват законодателите да гарантират, че бъдещият Акт за управление на данните е напълно в съответствие със законодателството на ЕС за защита на личните данни, като по този начин се укрепва доверието в цифровата икономика и се поддържа предвидено в законодателството на ЕС ниво на защита, под надзора на надзорните органи на държавите-членки на ЕС.

Актът за управление на данните е важен компонент от европейската стратегия за данните и има за цел да насърчи наличието на данни за повторно използване в междусекторен и трансграничен контекст. Стремешът е да бъдат създадат стабилни

механизми за улесняване на повторното използване на определени категории защитени данни от обществения сектор, да се повиши доверието в посредническите услуги за данни и да се насърчи алтруизма по отношение на данните в ЕС.

С Регламент (ЕС) 2022/868 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2022 г. относно европейска рамка за управление на данните и за изменение на регламент (ЕС) 2018/1724 (Акт за управление на данните) се установяват:

- условията за повторното използване в рамките на ЕС на някои категории данни, притежавани от организациите от обществения сектор;
- рамка за уведомяване и надзор за предоставяне на посреднически услуги за данни;
- рамка за доброволна регистрация на субекти, които събират и обработват данни, предоставени за алтруистични цели;
- рамка за създаването на Европейски комитет за иновации в областта на данните.

Регламентът влиза в сила на 23 юни 2022 г. и се прилага от 24 септември 2023 г.

Друг важен документ на европейската политика е **Законодателният акт за цифровите услуги**, който е приет на 23 април 2022 г. Със Законодателния акт за цифровите услуги се определя безпрецедентен нов стандарт за отчетност на онлайн платформите по отношение на незаконното и вредното съдържание. Чрез акта ще се осигури по-добра защита на потребителите на интернет и техните основни права, а освен това ще се въведе единен набор от правила в рамките на вътрешния пазар, което ще помогне на по-малките платформи да се разрастват.

7. Нова рамка за цифровите услуги

Новата рамка съгласно Законодателния акт за цифровите услуги се основава на европейските ценности, включително зачитането на правата на човека, свободата, демокрацията, равенството и върховенството на закона. Тя ще възстанови баланса

между правата и отговорностите на ползвателите, онлайн посредниците, включително онлайн платформите, както и много големите онлайн платформи и публичните органи.

Законодателният акт за цифровите услуги съдържа задължения за дължима грижа в целия ЕС, които ще се прилагат за цифровите услуги, свързващи потребителите със стоки, услуги или съдържание. Той включва нови процедури за по-бързо премахване на незаконно съдържание, както и цялостна защита на основните права на потребителите онлайн.

В обхвата на Законодателния акт за цифровите услуги попадат различни посреднически онлайн услуги. **Новите задължения**, свързани с тях, ще зависят от тяхната роля, размер и въздействие върху онлайн екосистемата. Сред тези посреднически онлайн услуги са:

- посреднически услуги за предлагане на мрежова инфраструктура: интернет доставчици, регистратори на имена на домейни;
- хостинг услуги, като облачни услуги и уеб хостинг;
- много големи онлайн търсачки, които са използвани от над 10 % от 450-те милиона потребители в ЕС и следователно носят по-голяма отговорност за ограничаване на незаконното съдържание онлайн;
- онлайн платформи, обединяващи продавачи и потребители, като онлайн пазари, магазини за приложения, платформи на икономиката на сътрудничеството и платформи на социални медии;
- много големи онлайн платформи, които достигат до над 10 % от 450-те милиона потребители в ЕС и биха могли да породят особени рискове, свързани с разпространението на незаконно съдържание и нанасянето на обществени вреди.

По-конкретно, Законодателният акт за цифровите услуги съдържа:

- мерки за борба с незаконните стоки, услуги и съдържание онлайн, като например:
 - механизъм за сигнализиране за подобно съдържание от страна на потребителите, както и за съвместни действия между платформите и „доверени податели на сигнали“;
 - нови задължения относно проследимостта на бизнес ползвателите в рамките на онлайн пазарите;
- нови мерки за овластяване на потребителите и гражданското общество, включително:
 - възможност за оспорване на решения на платформите относно модерирание на съдържание и за правна защита чрез извънсъдебен механизъм за уреждане на спорове или съдебна защита;
 - предоставяне на достъп на доказани анализатори до ключовите данни на най-големите платформи и предоставяне на достъп на НПО по отношение на достъпа до публични данни, за да се проучва по-добре развитието на онлайн рисковете;
 - мерки за прозрачност за онлайн платформите в редица области, включително по отношение на алгоритмите, използвани за препоръчване на съдържание или продукти на потребителите;
- мерки за оценка и смекчаване на рисковете, като например:
 - задължения за много големите платформи и търсачки да предприемат основани на риска действия за предотвратяване на злоупотреби със своите системи и да подлагат своите системи за управление на риска на независими одити;

- механизми за бързо и ефикасно адаптиране в отговор на кризи, засягащи обществената сигурност или общественото здраве;
- нови мерки за защита на малолетните и непълнолетните лица и ограничения за използването на чувствителни лични данни за целенасочена реклама.
- рамка за засилен надзор и правоприлагане от страна на Комисията, когато става въпрос за много големи онлайн платформи. С рамката също така се потвърждава важната роля на независимите координатори на цифровите услуги и на Съвета за цифровите услуги.

Цифровите технологии в икономиката

През последните няколко години цифровите технологии преобразуваха икономиката и обществото, като засегнаха всички действащи сектори, както и всекидневния живот на всички европейци. Данните са в центъра на тази трансформация и в бъдеще предстоят дори още по-големи промени. **Основаните на данни иновации ще донесат огромни ползи на гражданите, например посредством подобрена персонализирана медицина, нова мобилност и също така посредством приноса си към Европейския зелен пакт.**

Данните са част от идеите и действията за цифрова трансформация, която работи в полза на всички, отразявайки най-добрите страни на Европа: открита, справедлива, многообразна, демократична и уверена. Тя представя европейското общество, разполагащо с цифрови решения, при които на първо място се поставят хората, разкриват се нови възможности за предприятията и се подобрява разработването на **надеждни технологии** с цел насърчаване на отворено и демократично общество и на динамична и устойчива икономика. Цифровите технологии са основен фактор в борбата с изменението на климата и в постигането на екологичния преход. Представената Европейска **стратегия за данните** и вариантите на политики, с които да

се гарантира **ориентирано към човека разработване на изкуствения интелект (ИИ)**, са първите стъпки към постигането на тези цели.

През последните години все по-активно се генерират и все по-бързо нарастват количествата данни, както и начините по които данните се събират и използват. В тези случаи задължително трябва да поставят на първо място интересите на отделната личност в съответствие с европейските ценности, основните права на човека и действащите правила. **Гражданите ще имат доверие и ще възприемат основаните на данни иновации, само ако са уверени, че при всяко споделяне на данни в ЕС напълно ще бъдат спазвани строгите правила на ЕС за защита на данните.**

В същото време, в комбинация с технологичните промени в начина на съхранение и обработка на данните нарастващите обеми на неличните промишлени данни и публичните данни в Европа ще представляват потенциален източник на растеж и иновации, който следва да бъде използван.

На гражданите следва да бъде предоставено правомощието да вземат по-добри решения въз основа на изводи, получени от нелични данни. И тези данни следва да са налични за всички — независимо дали са публични или частни, големи или малки, новосъздадени или много големи дружества. Това ще помогне на обществото да извлече максимална полза от иновациите и конкуренцията и да гарантира, че всички печелят от цифровия дивидент. **Тази цифрова Европа следва да отразява най-доброто от Европа — отворена, справедлива, разнообразна, демократична и уверена.**

Това доведе до приемането на Европейската стратегия за данните, която е с хоризонт от пет години и включва мерки в политиката и инвестициите в помощ на икономиката, основана на данни. Тази стратегия за данните бе представена едновременно със Съобщението на Комисията „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“ и Бялата книга за изкуствения интелект, в които се посочва как Комисията ще подкрепя и насърчава разработването и внедряването на изкуствения интелект в целия ЕС.

ЕС може да се превърне във водещ модел за подражание за общество, което разполага с данни, за да взема по-добри решения в стопанския и в публичния сектор. За да осъществи тази амбиция, ЕС може да се опре на солидна правна рамка — по отношение на защитата на данните, основните права, безопасността и киберсигурността — и на своя вътрешен пазар с конкурентоспособни дружества от всякаква големина и с разнообразна промишлена база.

Ако ЕС иска да придобие водеща роля в икономиката, основана на данни, трябва да:

- действа сега и да се бори по съгласуван начин с проблемите, вариращи от свързаност до обработката и съхранението на данни, изчислителна мощност и киберсигурност;
- управленските си структури за обработването на данни и да увеличи масивите си от качествени данни, които са налични за използване и повторно използване.

Европейската стратегия за данните има за цел да превърне ЕС в лидер на общество, в което данните ще бъдат важен двигател. Създаването на единен пазар на данните ще позволи те да се движат свободно в рамките на ЕС и между отделните сектори в полза на предприятията, изследователите и публичните администрации.

Крайната цел на Европа е да улови ползите от по-доброто използване на данните, включително по-голямата производителност и конкурентните пазари, но също така и подобряването на здравето и благосъстоянието, околната среда, прозрачното управление и удобните обществени услуги.

Мерките, залегнали в Европейската стратегия за данните, допринасят за цялостен подход към икономиката, основана на данни, който има за цел да увеличи използването и търсенето на данни и продукти и услуги на основата на данни в рамките на единния пазар.

Данните са в основата на цифровата трансформация. Те влияят на начина, по който произвеждаме, консумираме и живеем. Достъпът до все по-големи масиви от данни и способността за тяхното използване са от съществено значение за иновациите и растежа. Основаните на данни иновации могат да донесат значителни и конкретни ползи за гражданите — например чрез персонализирана медицина или подобрена мобилност, както и за европейската икономика — от възможността за създаване на по-добри политики до подобряването на обществените услуги.

Единен пазар на данни

ЕС ще създаде единен пазар за данни, на който:

- данните могат да се движат свободно в ЕС и между секторите в полза на всички
- изцяло се спазват европейските правила, особено за неприкосновеността на личния живот и защитата на данните, както и правото в областта на конкуренцията
- правилата за достъп и използване на данните са справедливи, практични и ясни.

ЕС ще се превърне в привлекателна, сигурна и динамична икономика, основана на данните, като:

- определя ясни и справедливи правила за достъпа и повторното използване на данни
- инвестира в инструменти и инфраструктура от следващо поколение с цел съхранение и обработка на данни
- обединява усилията в европейски капацитет за изчисления в облак
- събира заедно европейските данни в ключови сектори с общи и оперативно съвместими пространства за данни

- предоставя на потребителите права, инструменти и умения, за да запазят пълен контрол
- върху своите данни.

Примери за използване на промишлени и търговски данни

- Реактивни двигатели, оборудвани с хиляди датчици, събират и предават данни обратно, за да се гарантира ефективно функциониране.
- Вятърни централи използват промишлени данни, за да намалят визуалното въздействие и да оптимизират вятърната енергия.
- Навигацията за избягване на трафика в реално време може да спести до 730 милиона часа. Това представлява до 20 милиарда евро разходи за труд.
- Уведомяването в реално време за влаковете със закъснение може да спести 27 милиона работни часа. Това възлиза на 740 милиона евро разходи за труд.

По-доброто разпределение на ресурсите за борба с маларията би могло да спести до 5 милиарда евро разходи за здравеопазване в световен мащаб.

Нарстващи обеми данни и промени в технологиите

Обемът на произведените в света данни нараства бързо, от 33 зетабайта през 2018 г. на прогнозните 175 зетабайта през 2025 г.¹ Всяка нова вълна данни предоставя големи възможности на ЕС да се превърне в световен лидер в тази област. Освен това начинът, по който данните се съхраняват и обработват, ще се промени драстично през следващите 5 години. Понастоящем 80 % от обработката и анализа на данни се извършват в центрове за данни и централизирани изчислителни системи, а 20 % — в интелигентни свързани обекти, като автомобили, домакински уреди или промишлени роботи, и в изчислителни системи в близост до потребителя („периферни изчисления“).

¹ IDC 2018 г.

До 2025 г. тези стойности вероятно ще си разменят местата². Освен икономическите предимства и предимствата по отношение на устойчивостта, които това развитие създава, то открива допълнителни възможности за предприятията да разработват инструменти за производителите на данни, с които да увеличат контрола върху собствените си данни.

Значението на данните за икономиката и обществото

Данните са живителната течност на икономическото развитие: те са в основата на много нови продукти и услуги, като увеличават производителността и ефективността на ресурсите във всички сектори на икономиката и дават възможност за персонализирани продукти и услуги и за по-добро създаване на политики и модернизиране на държавните услуги. Те са основен източник за новосъздадените и малките и средните предприятия (МСП) при разработването на продукти и услуги. Наличието на данни е от основно значение за обучението на системите с изкуствен интелект, като продуктите и услугите бързо преминават от разпознаването на модели и от генерирането на анализи на взаимовръзките към по-сложни техники за прогнозиране, а оттам и към по-добри решения.

Освен това, предоставянето на повече данни и подобряването на начина, по който те се използват е от основно значение за справяне с обществените, климатичните и екологичните предизвикателства, допринасяйки за по-здравословни, по-проспериращи и по-устойчиви общества. Това ще доведе например до по-добри политики за постигане на целите на Европейския зелен пакт. Същевременно текущият екологичен отпечатък на сектора на ИКТ се оценява на между 5 и 9 % от общото потребление на електроенергия в света и на повече от 2 % от всички емисии, голямата част от които се дължат на центрове за данни, компютърни облачни услуги и свързаност. Стратегията

² Gartner 2017 г.

на ЕС в областта на цифровите технологии „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“ предлага мерки за екологична трансформация за сектора на ИКТ .

Бъдеще основано на данните

Понастоящем огромна част от световните данни се държат от малък брой големи високотехнологични предприятия. Това може да намали стимулите за предприятията, чиято основна дейност са данните, да започнат дейност, да растат и да създават иновации днес в Европа, но нататък във времето възможностите са много. Огромна част от данните в бъдещето ще дойдат от промишлени и професионални приложения, сфери от обществен интерес или от приложения в ежедневието за интернета на нещата — области, в които ЕС е силен. Ще възникнат също така възможности от технологичната промяна, с нови перспективи за европейските предприятия в области като облачни услуги в периферията, от цифровите решения за критични за безопасността приложения, а също така и от квантовите компютри. Тези тенденции показват, че победителите днес няма непременно да бъдат победители утре. Но източниците на конкурентоспособност за следващите десетилетия в икономиката, основана на данни, се определят сега. Ето защо ЕС следва да действа сега.

ЕС има потенциала да бъде успешен в гъвкавата по отношение на данните икономика. Той разполага с технологиите, знанията и с високо квалифицирана работна ръка. Въпреки това, конкуренти като Китай и САЩ вече бързо правят нововъведения и разпространяват по цял свят своите концепции за достъпа и използването на данни. В САЩ организацията на пространството на данните е оставена на частния сектор, от което има голям ефект на концентрация. По отношение на големите обеми данни Китай прилага комбинация от държавно наблюдение със силен контрол на големите технологични дружества без за потребителите да има достатъчно предпазни мерки.

За да отприщим потенциала на Европа, трябва да намерим своя европейски начин за постигане на баланс между потоците и широкото използване на данни и запазването на високи стандарти за правото на личен живот, сигурността, безопасността и етиката.

ЕС следва да създаде привлекателна среда в политиката, така че до 2030 г. делът на ЕС в икономиката, основана на данните, а именно, съхраняването на данни, обработката и използването им за полезна употреба в Европа — да съответства поне на нейната икономическа тежест — и не по *заповед*, а по избор. Целта е да се създаде единно европейско пространство на данни, истински единен пазар на данни, отворен за данни от целия свят, на който личните, както и неличните данни, включително чувствителните търговски такива, са сигурни, като предприятията също така имат лесен достъп до почти неограничено количество висококачествени промишлени данни, стимулирайки растежа и създавайки стойност, като в същото време се сведе до минимум човешкият въглероден и екологичен отпечатък. Това следва да бъде пространство, в което правото на ЕС може ефективно да се прилага и където всички основани на данни продукти и услуги отговарят на съответните норми в единния пазар на ЕС. За тази цел ЕС следва да съчетае пригодни за целта законодателство и управление за осигуряване на наличието на данни, с инвестиране в стандарти, инструменти и инфраструктури, както и компетентности за обработката на данни. Този благоприятен контекст, насърчаващ стимули и избор, ще доведе до съхраняването и обработването на повече данни в ЕС.

Европейското пространство на данни ще даде на предприятията в ЕС възможността да надграждат в условията на мащабността на единния пазар. Общите европейски правила и ефикасните механизми за правоприлагане следва да гарантират, че:

- ✓ данните могат да се движат свободно в ЕС и между секторите;

- ✓ изцяло се спазват европейските правила и ценности, по-специално защитата на личните данни, законодателството за защита на потребителите и правото в областта на конкуренцията;
- ✓ правилата за достъп и използване на данните са справедливи, практични и ясни и съществуват ясни и заслужаващи доверие механизми за управление на данните. Налице е открит, но затвърждаващ подход към международните потоци от данни въз основа на европейските ценности.

Стъпките, изброени тук, за осигуряване на достъпа до данни, трябва да бъдат допълнени с по-широка промишлена стратегия за гъвкавата по отношение на данните икономика. Пространствата на данни следва да насърчават екосистема (от предприятията, гражданското общество и отделните граждани), която да създава нови продукти и услуги въз основа на по-достъпни данни. Обществената политика може да увеличи търсенето на предложения, основани на данни, както чрез увеличаване на способността на публичния сектор да използва данни за целите на вземането на решения и публичните услуги, така и чрез актуализиране на нормативната уредба и секторните политики, за да се отразят възможностите, предоставяни от данните, и да се гарантира, че те не представляват демотивиращи фактори за продуктивното използване на данни.

Функционирането на европейското пространство на данни ще зависи от способността на ЕС да инвестира в технологии и инфраструктури от следващо поколение, както и в цифрови компетентности като грамотността по отношение на данните. Това на свой ред ще увеличи технологичния суверенитет на Европа в ключови базови технологии и инфраструктури за икономиката, основана на данни. Инфраструктурите следва да поддържат създаването на европейски масиви от данни, даващи възможност за анализиране на големи информационни масиви и за машинно обучение, по начин, който е в съответствие със законодателството в областта на защитата на данните и с правото в областта на конкуренцията, позволяващ появата на основани на данните

екосистеми. Тези масиви могат да бъдат организирани централизирано или разпределено³. Организацията, които предоставят данни, ще получат отплата под формата на увеличен достъп до данни на други приносители, аналитични резултати, получени от обединението на данни, и услуги като услугите по прогнозна поддръжка, или лицензионни такси.

Макар че данните са от основно значение за всички сектори на икономиката и обществото, всяка област има своите особености и не всички сектори се движат с еднаква скорост. Ето защо междусекторните действия за създаване на европейско пространство на данни трябва да бъдат придружени от разработването на секторни пространства на данни в стратегически области като производство, селско стопанство, здравеопазване и мобилност.

Данните за селското стопанство

Данните са ключов елемент за подобряване на показателите по отношение на устойчивостта и конкурентоспособността на селскостопанския сектор. Обработването и анализирането на данни за продукцията, особено в комбинация с други данни за веригата на доставки и други видове данни, като например от наблюдението на Земята или метеорологични данни, дават възможност за точно и съобразено с конкретните нужди прилагане на производствени подходи на равнище земеделско стопанство. През 2018 г. заинтересованите страни от ЕС, които наред с другото включват секторите на селското стопанство и на машиностроенето, разработиха **кодекс за поведение относно споделянето на данни за селското стопанство по силата на договор**.

Едно общо пространство на данни за селскостопански данни, основано на съществуващите подходи към споделянето на данни, би могло да доведе до неутрална

³ В последния случай данните не се преместват в централно място, за да бъдат анализирани заедно с други активи данни. Аналитичните инструменти идват при данните, а не обратното. Това улеснява запазването на данните като сигурни и гарантира контрола върху това кой какви данни получава и за какви цели.

платформа за споделяне и обединяване на селскостопански данни, включително данни от частния и публичния сектор. Това може да подпомогне появата на новаторска екосистема, основана на данните, която е на базата на справедливи договорни отношения, както и да укрепи капацитета за мониторинг и изпълнение на общи политики и намаляване на административната тежест за правителствата и бенефициерите. През 2019 г. държавите членки обединиха усилията си и подписаха декларация за сътрудничество „Интелигентно цифрово бъдеще за европейското селско стопанство и селските райони“⁴, в която се признава потенциалът на цифровите технологии за селскостопанския сектор и селските райони и се подкрепя създаването на пространства на данни.

Комисията ще:

- направи оценка с държавите членки и заинтересованите организации на опита, придобит във връзка с кодекса за поведение на заинтересованите страни относно споделянето на селскостопански данни по силата на договор, също и въз основа на настоящия пазар на цифрови селскостопански решения и изискванията им по отношение на наличието и използването на данни (трето/четвърто тримесечие на 2020 г.).
- направи оценка на пространствата на данни от селското стопанство, които се използват в момента, включително финансираните по програмата „Хоризонт 2020“, заедно със заинтересованите страни и организациите от държавите членки и ще вземе решение относно подхода на ЕС (четвърто тримесечие 2020 г./първо тримесечие 2021 г.)

⁴ Декларацията е подписана от 25 държави членки. За допълнителна информация относно декларацията вж. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-member-states-join-forces-digitalisation-european-agriculture-and-rural-areas>.

Общи европейски пространства на данни в стратегически сектори и области от обществен интерес

Комисията ще насърчава развитието на общи европейски пространства на данни в стратегически икономически сектори и области от обществен интерес. Тези сектори или области са онези, в които използването на данни ще има системно въздействие върху цялата екосистема, но също така и върху гражданите.

Това следва да доведе до появата на големи масиви от данни в тези сектори и области, в съчетание с техническите средства и инфраструктури, необходими за използването и обмена на данни, както и подходящи механизми за управление. Макар да няма универсален подход, в различните сектори могат да бъдат възпроизведени общи управленски концепции и модели.

Когато е целесъобразно, хоризонталната рамка ще бъде допълнена от секторно законодателство за достъпа и използването на данни, както и от механизми за осигуряване на оперативна съвместимост. Разликите между секторите ще зависят от зрелостта на обсъжданията и проблемите, идентифицирани по отношение на наличието на данни в сектора. Друг фактор, който има отношение, е степента на обществен интерес и участие в даден сектор, която може да бъде по-висока в области като здравеопазването и по-ниска в области като производството. Трябва да се вземе предвид и потенциалното междусекторно използване на данните. Пространствата на данни ще бъдат разработени при пълно спазване на правилата за защита на данните и съгласно най-високите налични стандарти за киберсигурност.

Пространствата на данни трябва да бъдат допълнени от политики, които стимулират използването на данни и търсенето на услуги, богати на данни. Работата по секторните пространства на данни ще бъде допълнена от секторни мерки по цялата верига на стойността.

Въз основа на текущия опит на научноизследователската общност с Европейския облак за отворена наука Комисията ще подкрепи също така създаването на следните девет общи европейски **промишлено (производствено) пространства на данни**:

1. Общо европейско **пространство на данни за Зеления пакт**

Това пространство на данни ще използва големият потенциал на данните в подкрепа на приоритетните действия на Зеления пакт за изменението на климата, кръговата икономика, нулевото замърсяване, биологичното разнообразие, обезлесяването и гарантирането на съответствие. Инициативите „GreenData4All“ и „Дестинация Земя“ (цифров близък на Земята) ще обхванат конкретни действия.

2. Общо европейско **пространство на данни за мобилността**

То ще позиционира Европа в челото на разработването на интелигентна транспортна система, включително на свързани автомобили, както и на други видове транспорт. Такова пространство на данни ще улесни достъпа, обединяването и споделянето на данни от съществуващи и бъдещи бази данни за транспорта и мобилността.

3. Общо европейско **промишлено (производствено) пространство на данни**

То ще подкрепи конкурентоспособността и резултатите на промишлеността на ЕС и което ще позволи получаване на ползи от потенциалната стойност на използването на нелични данни при производството (оценена на 1 500 милиарда евро до 2027 г.).

4. Общо европейско **пространство на здравни данни**

То е важно за напредъка при предотвратяването, откриването и лечението на заболявания, както и за информирани, основани на факти решения за подобряване на достъпността, ефективността и устойчивостта на системите за здравеопазване.

5. Общо европейско пространство на финансови данни

То ще стимулира, посредством засилено споделяне на данни, иновации, прозрачност на пазара, устойчиво финансиране, както и достъп до финансиране за европейските предприятия и един по-интегриран пазар.

6. Общо европейско пространство на енергийни данни

То ще насърчава по-голямото наличие и междусекторното споделяне на данни по насочен към клиента, сигурен и заслужаващ доверие начин, тъй като това би улеснило новаторските решения и би подкрепило декарбонизацията на енергийната система.

7. Общо европейско пространство на данни за селското стопанство

То ще подобри резултатите по отношение на устойчивостта и конкурентоспособността на селскостопанския сектор чрез обработка и анализ на производствени и други данни, като се даде възможност за точно и съобразено с нуждите прилагане на производствени подходи на равнище земеделско стопанство.

8. Общи европейски пространства на данни за публичните администрации

То ще подобри прозрачността и отчетността на публичните разходи и качеството на разходите, борбата с корупцията както на равнище ЕС, така и на национално равнище, да отговори на нуждите на правоприлагането и да подкрепи ефективното прилагане на правото на ЕС, както и да даде възможност за новаторски „правителствено технически“, „регулаторно технически“ и „правно технически“ приложения, които да подпомагат специалистите, а също и други услуги от обществен интерес.

9. Общо европейско пространство на данни за уменията

То ще намали несъответствията между образователната и обучаващата система, от една страна, и нуждите на пазара на труда, от друга страна.

Компетентности: Оправомощаване на гражданите, инвестиране в умения и в МСП

Оправомощаване на гражданите във връзка с техните данни

Гражданите следва да получат допълнителна подкрепа при прилагането на своите права по отношение на използването на данните, които генерират. Могат да им бъдат дадени правомощия да упражняват контрол върху своите данни посредством инструменти и средства за вземането на решение още на най-ниското ниво, какво да се прави с техните данни („пространства на лични данни“). Това може да бъде подпомогнато чрез подобряване на правото на преносимост за физическите лица съгласно член 20 от ОРЗД, като им се даде повече контрол върху това кой може да има достъп и да използва машинно генерирани данни, например чрез по-строги изисквания за интерфейсите за достъп до данни в реално време и въвеждане на задължителни машинночетими формати за данните от определени продукти и услуги, напр. данни, произлизащи от интелигентни домакински уреди или преносими устройства. В допълнение, може да се разгледа въвеждането на правила за доставчиците на приложения за личните данни или новаторски посредници за данни, такива като доставчиците на пространства на лични данни, с което да се гарантира ролята им на неутрален брокер⁵. Тези въпроси могат да бъдат допълнително проучени в контекста на упоменатия по-горе Закон за данните. Програмата „Цифрова Европа“ също ще подкрепи разработването и въвеждането на „пространства на лични данни“.

Инвестиране в умения и обща грамотност по отношение на данните

Финансирането, насочено към придобиването на умения съгласно програмата „Цифрова Европа“, ще допринесе за намаляване на празнините по отношение на капацитетите за големите масиви данни и за анализ. Програмата ще предостави

⁵ Сигурната и повсеместно използвана цифрова идентичност също е от решаващо значение за оправомощаването на гражданите да имат достъп и да упражняват контрол върху своите данни.

финансиране за увеличаване на резерва от таланти в областта на цифровите технологии на около 250 000 души, които ще са в състояние да внедряват в предприятията в целия ЕС най-новите технологии. Като се има предвид значението на данните в цифровата икономика, насочеността на много от тях вероятно ще бъде към данните.

Като цяло, до 2025 г. ЕС и държавите членки следва да намалят наполовина настоящия недостиг от 1 милион специалисти в областта на цифровите технологии, включително като се постави акцент върху увеличаване на участието на жените.

Ще продължи проучването на предложената от експертната група по споделянето на данни от предприятията към правителството идея за създаване на мрежа от администратори на данни от различни организации с интензивно използване на данни (както предприятия, така и от публичния сектор).

Що се отнася до общата грамотност по отношение на данните, в програмата за подобряване на уменията ще бъде очертан път, който показва как действията на ЕС и на държавите членки могат да увеличат дела на населението на ЕС с основни умения в областта на цифровите технологии — от сегашните 57 %, на 65 % до 2025 г.

Големите масиви данни и анализът на ученето предлагат нови възможности за събиране, анализиране и използване на данни с цел подобряване на образованието и обучението. Като един от основните приоритети в актуализирания **План за действие за образование в областта на цифровите технологии** ще бъдат укрепени по-добрият достъп и използването на данните, с цел пригодност на образователните и обучаващите институции за цифровата ера и за да им се предоставят необходимите способности за вземане на по-добри решения, както и за подобряване на уменията и компетентностите.

Целенасочено изграждане на капацитет за МСП

В предстоящата европейска стратегия за МСП ще бъдат определени мерки за изграждане на капацитет за МСП и новосъздадените предприятия. В този контекст данните са важен актив, тъй като създаването или разширяването на дружество в

сферата на данните не е много капиталоемка. МСП и новосъздадените предприятия често се нуждаят от правен и регулаторен съвет, за да се възползват в пълна степен от възможностите, предоставяни от стопанските модели, основани на данни.

Програмите „Хоризонт Европа“ и „Цифрова Европа“, както и структурните и инвестиционните фондове, ще създадат възможности за МСП в икономиката, основана на данни, да получат по-добър достъп до данни и да разработват нови услуги и приложения на основата на данни, включително посредством инкубационни схеми.

Следващи стъпки в политиката

Политическото споразумение, постигнато от Европейския парламент и Съвета, сега подлежи на официално одобрение от двата съзаконодателни органа. След приемането на Законодателният акт за цифровите услуги ще бъде пряко приложим в целия ЕС, като ще започне да се прилага на по-късната от двете дати — 1 януари 2024 г или петнайсет месеца след влизането му в сила. Що се отнася до много големите онлайн платформи и онлайн търсачки, законодателният акт за цифровите услуги ще се прилага от по-ранна дата — четири месеца след тяхното определяне.

Единен пазар на данни

ЕС подготвя създаването на единен пазар за данни, на който:

- данните могат да се движат свободно в ЕС и между секторите в полза на всички
- изцяло се спазват европейските правила, особено за неприкосновеността на личния живот и защитата на данните, както и правото в областта на конкуренцията
- правилата за достъп и използване на данните са справедливи, практични и ясни.

По този начин ЕС ще се превърне в привлекателна, сигурна и динамична икономика, основана на данните, като:

- определя ясни и справедливи правила за достъпа и повторното използване на данни
- инвестира в инструменти и инфраструктура от следващо поколение с цел съхранение и обработка на данни
- обединява усилията в европейски капацитет за изчисления в облак
- събира заедно европейските данни в ключови сектори с общи и оперативно съвместими пространства за данни
- предоставя на потребителите права, инструменти и умения, за да запазят пълен контрол върху своите данни.

Примери за използване на промишлени и търговски данни

- Реактивни двигатели, оборудвани с хиляди датчици, събират и предават данни обратно, за да се гарантира ефективно функциониране.
- Вятърни централи използват промишлени данни, за да намалят визуалното въздействие и да оптимизират вятърната енергия.
- Навигацията за избягване на трафика в реално време може да спести до 730 милиона часа. Това представлява до 20 милиарда евро разходи за труд.
- Уведомяването в реално време за влаковете със закъснение може да спести 27 милиона работни часа. Това възлиза на 740 милиона евро разходи за труд.

По-доброто разпределение на ресурсите за борба с маларията би могло да спести до 5 милиарда евро разходи за здравеопазване в световен мащаб.

Прогнозни данни за 2025 г.

Interreg

Greece-Bulgaria

QUALFARM

European Regional Development Fund

530% — увеличение на световния обем данни
От 33 зетабайта през 2018 г. на 175 зетабайта

829 млрд. евро — стойност на основаната на данни икономика в ЕС-27
От 301 млрд. евро (2,4 % от БВП на ЕС) през 2018 г.

10,9 млн. — специалисти в областта на данните в ЕС-27
От 5,7 млн. през 2018 г.

65% — процент от населението на ЕС с основни цифрови умения
От 57% през 2018 г.

ЕС ще създаде единен пазар за данни, на който: данните могат да се движат свободно в ЕС и между секторите в полза на всички; изцяло се спазват европейските правила, особено за неприкосновеността на личния живот и защитата на данните, както и правото в областта на конкуренцията; правилата за достъп и използване на данните са справедливи, практични и ясни.

ЕС ще се превърне в привлекателна, сигурна и динамична икономика, основана на данните, като:

- определя ясни и справедливи правила за достъпа и повторното използване на данни;

Interreg

Greece-Bulgaria

QUALFARM

European Regional Development Fund

- инвестира в стандарти, инструменти и инфраструктури от следващо поколение с цел съхранение и обработка на данни;
- обединява усилията в европейски капацитет за изчисления в облак;
- събира заедно европейските данни в ключови сектори с общи за целия ЕС и оперативно съвместими пространства на данни;
- предоставя на потребителите права, инструменти и умения, за да запазят пълен контрол върху своите данни.

С правилните политики и подходящите инвестиции от Комисията, държавите членки и предприятията, Европа може да се възползва от възможностите, свързани с тази промяна на модела, и да се превърне в лидер в областта на данните: цялостна инвестиция от 4—6 млрд. евро в общи европейски пространства за данни и европейска федерация на инфраструктура и услуги в облак.

Използвани информационни източници:

- <https://duncheva.bg/2020/02/21/%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0-%D0%B1%D1%8F%D0%BB%D0%B0/>;
- https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-data-strategy_bg;
- <https://nauka.bg/vijte-broi-145-bezplatno/>;
- file:///C:/Users/User/Downloads/esf_eccp_leaflet_bg.pdf;
- [file:///C:/Users/User/Downloads/esf_eccp_leaflet_bg%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/esf_eccp_leaflet_bg%20(1).pdf).
- https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-data-strategy_bg
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/fs_20_283
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-governance-act>

Interreg

Greece-Bulgaria

QUALFARM

European Regional Development Fund

- https://www.cdpd.bg/index.php?p=news_view&aid=1727
- <https://balkanite.net/index.php/bg/europe/europe-direct/2759-2022-02-05-18-33-45>
- <https://www.europarl.europa.eu/news/bg/press-room/20211129IPR18316/data-governance-deal-on-new-rules-to-boost-data-sharing-across-the-eu>
- <https://www.mtc.government.bg/bg/category/157/reglament-es-2022868-na-evropeyskiya-parlament-i-na-suveta-otnosno-evropeyska-ramka-za-upravlenie-na-dannite-akt-za-upravlenie-na-dannite>
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_22_2545
- <file:///C:/Users/User/Downloads/>

Проект „Подкрепа на предприемачеството в областта на вътрешната преработка на качествени селскостопански продукти в областите Еврос, Хасково, Смолян и Кърджали“ (QUALFARM), е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014–2020.

Съдържанието на този материал е изцяло отговорност на Сдружение „Съюз за възстановяване и развитие“ и по никакъв начин не може да се счита, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат.